

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ
до проєкту постанови Кабінету Міністрів України
«Про затвердження Правил продажу товарів магазинами
безмитної торгівлі громадянам»

I. Визначення проблеми

Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі громадянам» (далі – проєкт постанови) розроблено з метою оновлення правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі (далі – МБТ).

Постанова Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1089 «Про затвердження Правил продажу товарів магазинами безмитної торгівлі» затверджує правила, які визначають порядок надходження, зберігання, підготовки до продажу і продажу товарів МБТ (далі – Правила продажу товарів МБТ).

Правила продажу товарів МБТ регулюють відносини досить вузького кола підприємств. Станом на лютий 2025 р. у реєстрі МБТ, який ведеться Державною митною службою України відповідно до частини першої статті 415 Митного кодексу України (далі – Кодекс), перебувають 12 підприємств – утримувачів МБТ.

Довідково: у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України значна частина підприємств – утримувачів МБТ зазнала фінансових втрат та знищення майна. За наслідками збройної агресії російської федерації у період з 24 лютого 2022 р. в окремих регіонах на території України зруйновано 4 МБТ (Миколаївська, Сумська, Харківська області).

З 2022 р. по сьогодні скасовано 14 дозволів на відкриття та експлуатацію МБТ (Вінницька, Дніпровська, Запорізька, Київська, Харківська, Херсонська області), з них 3 дозволи – за заявою підприємств.

Разом з цим у 2024 р. надано 1 дозвіл на відкриття та експлуатацію МБТ (Львівська область).

Правила продажу товарів МБТ є застарілими і не узгоджуються із законодавством України.

Також під час практичної реалізації Правил продажу товарів МБТ, які застосовуються митними органами/підприємствами, виявлено не врегульовані питання режиму роботи, продажу товарів без видачі розрахункового документа, відсутності відомостей щодо касира МБТ та інформації щодо коду товарної підкатегорії проданих товарів згідно УКТ ЗЕД у розрахунковому документі, маркування товарів у допоміжних приміщеннях МБТ, відсутності уніфікованої етикетки для маркування товарів в МБТ, присутності посадових осіб митного органу під час інвентаризації, доступності для перевірки первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку (облікові реєстри) МБТ тощо.

СЕД АСКОД
Державна митна служба України
№ 1/18-01-02/5.1/1530 від 10.03.2025
Підписувач Звягінцев Сергій Борисович
Сертифікат 3FAA9288358EC00304000000350E31003446DE00
Дійсний з 16.01.2025 14:48:24 по 14.01.2027 14:48:24

З метою оновлення Правил продажу товарів МБТ та вирішення питань, які залишаються не врегульованими, розроблено проєкт постанови.

Так, враховуючи положення Кодексу та розташування МБТ, режим їх роботи повинен мати певні особливості.

Також конкретизується сфера торгівлі, у якій МБТ провадять свою діяльність (роздрібна торгівля – вид економічної діяльності в сфері товарообігу, що охоплює купівлю-продаж товарів кінцевому споживачеві та надавання йому торговельних послуг).

З метою дієвого контролю за діяльністю МБТ пропонується доповнити розрахунковий документ такими обов'язковими реквізитами, як прізвище, ім'я та по батькові касира, паспортний документ покупця товарів, код товарної підкатегорії проданих товарів згідно з УКТ ЗЕД.

Посадові особи підприємства, що перевіряється, зобов'язані, зокрема, не перешкоджати законній діяльності посадових осіб митного органу під час проведення перевірки та виконувати законні вимоги зазначених осіб, у тому числі, отримані в письмовій формі, які стосуються надання до перевірки документів, їх копій, інформації, а також, за наявності – в електронній формі, проведення інвентаризацій, оглядів та реалізації інших прав посадових осіб митних органів, передбачених Кодексом та Податковим кодексом України; забезпечувати у робочий час безперешкодний доступ посадових осіб митного органу, які здійснюють перевірку, на об'єкти підприємства, що перевіряється, та забезпечувати умови для виконання ними своїх обов'язків (стаття 350 Кодексу).

Враховуючи зазначене, пропонується уточнити обов'язки утримувача МБТ під час відповідної перевірки та інвентаризації.

Пунктом 11 Правил продажу товарів МБТ передбачено, що вид і метод маркування товарів затверджуються керівником митного органу, у зоні діяльності якого відкрито магазин. На сьогодні утримувачі МБТ маркують товари шляхом нанесення на них етикеток, які відрізняються за розміром та складом інформації. Зокрема, 6 із 12 утримувачів МБТ мають магазини на різних митницях. У зв'язку з цим утримувачі МБТ змушені використовувати різні етикетки для кожного магазину, що спричиняє додаткові фінансові витрати.

З метою уніфікації маркування товарів у МБТ, мінімізації фінансових та часових витрат утримувачів МБТ на здійснення маркування, а також полегшення ідентифікації товарів у МБТ, що сприятиме посиленню контролю за їх діяльністю, проєктом постанови пропонується затвердити єдину форму етикетки для маркування товарів у МБТ.

Крім того, проєктом постанови визначається, що товари, які поміщені в митний режим безмитної торгівлі до набрання чинності цією постановою, реалізуються в МБТ без необхідності їх перемаркування новою формою етикетки і постанова набирає чинності через 45 днів з дня її опублікування. Зазначені заходи сприятимуть уникненню утримувачам МБТ витрат на перемаркування товарів.

Водночас пунктом 11 Правил продажу товарів МБТ передбачено, що товари, які реалізуються такими магазинами, повинні мати відповідне маркування, що дозволяє їх легко ідентифікувати. Оскільки вимога щодо наявності такого маркування вже закріплена чинним законодавством, її виконання (маркування товарів) не потребуватиме додаткових витрат від утримувачів МБТ, а лише передбачає подальше дотримання положень законодавства, а саме проєкту постанови.

Слід зазначити, що Законом України від 22 серпня 2024 р. № 3926-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо імплементації деяких положень Митного кодексу Європейського Союзу», який набирає чинності 19 квітня 2025 р., передбачено внесення змін до частини четвертої статті 404 Кодексу. Згідно із зазначеними змінами, об'єкти підприємств, зазначені в дозволах на експлуатацію МБТ, повинні бути оснащені системами відеоспостереження.

Крім того, з метою посилення контролю за діями касирів, підвищення якості обслуговування покупців на касі, вдосконалення стандартів обслуговування, а також для вирішення спірних ситуацій із покупцями проєктом постанови пропонується встановити камери на робочих місцях касових зон торговельного залу (залів) у МБТ.

Також потребує приведення у відповідність до положень нормативно-правових актів окрема термінологія.

З урахуванням зазначеного, актуальним є питання розроблення та прийняття нових Правил діяльності МБТ.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	-
Держава	+	-
Суб'єкти господарювання, у тому числі суб'єкти малого підприємництва	+	-

Врегулювання зазначеного питання не може бути здійснено за допомогою: ринкових механізмів, оскільки такі питання регулюються виключно нормативно-правовими актами;

діючих регуляторних актів, оскільки в них такі норми відсутні.

Враховуючи зазначене, виникла необхідність в розробленні проєкту постанови.

II. Цілі державного регулювання

Цілями державного регулювання є:

оптимізація застарілих норм, а також приведення в цілому правил продажу товарів МБТ у відповідність до законодавства України;

підвищення ефективності функціонування МБТ;

підвищення рівня захисту прав споживачів;

уніфікація маркування товарів у МБТ;

забезпечення належного моніторингу та звітності щодо діяльності МБТ.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1	Залишення існуючої на сьогодні ситуації без змін. Такий спосіб визнано недоцільним, оскільки змінилось законодавство України і постанова потребує актуалізації
Альтернатива 2	Прийняття запропонованого проєкту постанови. Запропонований спосіб вирішення зазначеної проблеми є найбільш доцільним. Оновлення правил торгівлі дасть змогу МБТ здійснювати реалізацію продовольчих і непродовольчих товарів із урахуванням останніх змін у законодавстві, які відповідають європейським практикам. Це також сприятиме оновленню умов реалізації товарів у МБТ

Інші способи, що не передбачають внесення змін, запропоновані регуляторним актом, є неприйнятними, оскільки вирішення порушеної проблеми передбачено передусім правовим шляхом.

2. Оцінка вибраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Створення перепон для діяльності митних органів. Відсутність дієвого контролю за рухом товарів у МБТ створює ризик потрапляння товарів на митну територію України, що може призвести до ненадходження митних

		платежів до державного бюджету
Альтернатива 2	Прийняття проекту постанови забезпечить приведення правил продажу товарів у відповідність до законодавства України. Введення воєнного стану спричинило збільшення переміщення громадян через міжнародні автомобільні пункти пропуску (на західному кордоні). Враховуючи значні черги на кордоні та зростання навантаження на посадових осіб митниці, виникає необхідність оптимізації роботи МБТ і посилення контролю за реалізацією товарів у таких магазинах	Відсутні

3. Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Проект постанови стосується інтересів громадян, які купуватимуть товари в МБТ.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Громадяни можуть платити вищі ціни на товари через відсутність модернізації процедур і впровадження сучасних стандартів торгівлі. Громадяни можуть не мати доступу до більш дешевих або якісних товарів, які могли б бути доступні за новими правилами, змушуючи їх купувати ці товари за вищими цінами в інших магазинах або за кордоном
Альтернатива 2	Взаємодія громадян із персоналом МБТ покращиться.	Відсутні

	Громадяни отримають доступ до зручніших способів покупки, що зекономить час і зусилля при здійсненні таких покупок. З розвитком сектору безмитної торгівлі громадяни можуть отримати більше можливостей для працевлаштування і розвитку в цій галузі. Громадяни матимуть більше впевненості в тому, що покупки в МБТ будуть справедливими і прозорими	
--	--	--

4. Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання.

Проект постанови стосується інтересів суб'єктів господарювання, які є утримувачами МБТ.

Показник	Великі та середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць*	11	1	—	12
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	97 %	3	—	100 %

* За результатами даних Реєстру підприємств, яким надано дозвіл на відкриття та експлуатацію МБТ Держмитслужби.

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні	Відсутні
Альтернатива 2	Максимальні Створення умов для оптимального виконання	Можливі витрати на придбання обладнання (відеокамер) та трудові витрати, пов'язані із

	вимог законодавства України, що регулює продаж товарів МБТ громадянам. Дозволить одночасно і спростити торгівлю товарами в МБТ і удосконалити контроль за їх продажем, а також мінімізувати можливі непорозуміння між підприємствами та митними органами в рамках виконання митних формальностей щодо товарів та діяльності МБТ	процесом здійснення суб'єктом господарювання ознайомлення з прийнятою постановою
Сумарні витрати за альтернативами**		Сума витрат, гривень
Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта, за Альтернативою 1		Витрати відсутні
Сумарні витрати для суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, які виникають внаслідок дії регуляторного акта, за Альтернативою 2		241 560,00 за перший рік 332 904,00 за п'ять років

** Запропонований проєкт постанови не передбачає отримання документів інших державних органів.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного балу
Альтернатива 1	1	Не дає змоги досягнути поставлених цілей державного регулювання

Альтернатива 2	4	Дає змогу повністю досягнути поставлених цілей державного регулювання
----------------	---	---

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Відсутні	Оскільки не будуть оновлені Правила діяльності МБТ, проблема залишиться невирішеною	Є найгіршою з альтернатив, оскільки не сприятиме досягненню цілей державного регулювання
Альтернатива 2	1. Забезпечує прийняття постанови, що відповідає вимогам законодавства України. 2. Створює умови для належного виконання вимог законодавства України, пов'язаних з діяльністю МБТ та реалізацією товарів. 3. Запроваджує механізм ефективного контролю за діяльністю МБТ– порушника ми законодавства, що дасть змогу здійснювати зупинення їх	У разі прийняття постанови, держава не матиме ніяких матеріальних та інших витрат. Суб'єкти господарювання матимуть витрати на придбання обладнання (відеокамер) та трудові витрати, пов'язані із процесом здійснення суб'єктом господарювання ознайомлення з прийнятим актом	Є оптимальною серед запропонованих альтернатив, оскільки відповідає вимогам регуляторної політики і досягає цілей державного регулювання податкового та митного законодавства України

	діяльності в межах законодавства України з питань митної справи		
--	---	--	--

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1	Переваги відсутні	Зовнішні чинники відсутні
Альтернатива 2	Цей метод є найбільш оптимальним, оскільки узгоджує положення правил продажу товарів МБТ з вимогами податкового та митного законодавства України Прийняття постанови забезпечить повною мірою досягнення задекларованих цілей	Зовнішні чинники відсутні, але можуть бути виявлені у процесі реалізації постанови

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Основним механізмом для розв'язання визначеної проблеми є прийняття постанови та фактична реалізація його положень.

Прийняття постанови забезпечить:

відповідність правил продажу товарів МБТ законодавству України;

оптимізацію процедури роботи та продажу товарів МБТ;

регулярні перевірки та інвентаризації, що дасть змогу вчасно виявляти розбіжності між фактичними товарами і тими, що зазначені в документах;

забезпечення технічних засобів для контролю.

Для впровадження проєкту постанови необхідно здійснити такі організаційні заходи:

дії органів державної влади – провести погодження проєкту постанови із заінтересованими центральними органами виконавчої влади; забезпечити інформування громадськості про вимоги проєкту постанови шляхом його оприлюднення на офіційному вебсайті Мінфіну;

дії суб'єктів господарювання – ознайомитися з вимогами регулювання (пошук та опрацювання проєкту постанови на офіційному вебсайті Мінфіну), оптимізувати роботу МБТ з урахуванням положень проєкту постанови.

Ризику впливу зовнішніх факторів на дію регуляторного акта немає.

Прийняття проєкту постанови не призведе до неочікуваних результатів. Можлива шкода у разі очікуваних наслідків дії постанови не прогнозується.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні впроваджувати або виконувати ці вимоги

Розрахунок витрат на реалізацію положень постанови для органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування (додаток 3 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308), не проводився у зв'язку з тим, що реалізація норм постанови буде здійснюватися відповідними посадовими особами в рамках виконання посадових обов'язків та в межах коштів, передбачених фондом заробітної плати відповідного органу державної влади.

Розрахунки витрат на реалізацію положень постанови для суб'єктів великого і середнього підприємства проведено згідно з додатком 2 до Методики проведення аналізу регуляторного впливу, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308, та наведено у додатку до цього аналізу регуляторного впливу.

Тест малого підприємництва (М-Тест) (додаток 4 до Методики проведення аналізу впливу регуляторного акта, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308) не проводився, оскільки питома вага суб'єктів малого підприємництва (малих та мікропідприємств разом) серед загальної кількості суб'єктів господарювання, на яких поширюється регулювання, не перевищує 10 відсотків.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Строк дії проєкту постанови пропонується не обмежувати, оскільки акти законодавства, на виконання яких він розроблений, мають необмежений строк дії.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Для визначення результативності цієї постанови пропонується встановити такі показники:

кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія постанови;

кількість проведених інвентаризацій в МБТ;

частка МБТ, що пройшли перевірку митним органом без порушень;

кількість випадків порушень законодавства у МБТ;

кількість МБТ, що успішно виконують вимоги щодо маркування товарів.

Рівень поінформованості суб'єктів господарювання оцінюється як високий. Проект постанови розміщено на офіційному вебсайті Мінфіну для громадського обговорення.

ІХ. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Стосовно проекту постанови уповноважений орган виконавчої влади здійснюватиме базове, повторне та періодичне відстеження результативності регуляторного акта у строки, встановлені статтею 10 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», шляхом аналізу статистичних даних за допомогою інформаційних систем Держмитслужби та звітної інформації, яка надходить до Держмитслужби від митних органів.

Базове відстеження результативності постанови буде проводитись через рік після набрання чинності постановою.

Повторне відстеження буде здійснюватися через два роки після набрання чинності постановою.

Періодичне відстеження здійснюватиметься раз на три роки, починаючи з дня виконання заходів з повторного відстеження результативності.

Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

У разі виявлення нерегульованих та/або проблемних питань на підставі аналізу зауважень та пропозицій митних органів або суб'єктів господарювання ці питання будуть врегульовані шляхом унесення відповідних змін.

Виконавцями заходів з відстеження результативності дії регуляторного акта є Мінфін, Держмитслужба.

**В. о. Голови Державної
митної служби України**

Сергій ЗВЯГІНЦЕВ

_____ 2025 р.